

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньої програми «Менеджмент креативних індустрій та соціальних інновацій»
денної форми навчання

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри теоретичної
та прикладної економіки
Протокол № 9

від 10.03.2020 р.

Планування діяльності підприємств. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальності 073 “Менеджмент” освітньої програми “Менеджмент креативних індустрій та соціальних інновацій»” денної форми навчання / Хоменко І.О., Самко О.О., Бабаченко Л.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2020. – 36 с.

Укладачі: Хоменко Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор
Самко Олеся Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент
Бабаченко Лариса Валентинівна, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск: Дерій Жанна Володимирівна, завідувач кафедри
теоретичної та прикладної економіки, доктор
економічних наук, професор

Рецензент: Шадура-Никипорець Н.Т., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	4
2 ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
3 ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	11
4 МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ РОБОТИ	17
4.1 ТЕОРЕТИЧНИЙ РОЗДІЛ	17
4.2 ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	
4.2.1 Підприємство як суб'єкт господарської діяльності та об'єкт планування і контролю	25
4.2.2 Горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності	26
4.2.3 Планування потенціалу підприємства	31
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	34
ДОДАТОК А. Зразок титульної сторінки курсової роботи	35
ДОДАТОК Б. Зразок змісту курсової роботи	36

ВСТУП

Важливим напрямком самостійної роботи в межах навчального процесу є написання і захист курсових робіт. Курсова робота — це самостійне, навчально-наукове дослідження здобувача вищої освіти (ЗВО). У процесі написання роботи під керівництвом викладачів кафедри ЗВО опановують методи та здобувають вміння проводити дослідження. Написання курсової роботи має допомогти формуванню творчого мислення ЗВО, перевірити навички збирання, аналізу та інтерпретації джерел й літератури, вміння формулювати висновки та пропозиції. Успішне проведення наукового дослідження та написання курсових робіт залежить від чіткого дотримання основних вимог, що ставляться до них. Ці вимоги стосуються насамперед наукового рівня робіт, її змісту, структури, форми викладу матеріалу, а також їх оформлення.

Теми курсових робіт з дисципліни «Планування діяльності підприємств» пропонуються ЗВО відповідно до робочої навчальної програми, з урахуванням наукових зацікавлень ЗВО. При оцінюванні курсові роботи враховується дотримання вимог оформлення роботи, якість самого дослідження, його наукову новизну, вміння захистити сформульовані положення та висновки. Роботи оформлені з порушенням державних стандартів і встановлених вимог можуть бути недопущені до захисту.

Невідповідність в оформленні курсової роботи може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи. Дотримання ЗВО усіх вимог до оформлення курсової роботи сприяє вихованню в нього належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, певні навички до ведення наукового дослідження, що буде йому корисним у роботі над дипломною роботою, написанням статей і тез доповідей.

1 СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати чітку структуру, що визначається її планом і змістом. Вона складається з титульної сторінки, змісту, переліку умовних позначень (за необхідності), вступу, основної частини, коротких висновків з пропозиціями, списку використаної літератури (щонайменше 20 джерел) і додатків.

Курсова робота починається з титульної сторінки, за нею наводиться зміст роботи. У змісті вказують назви структурних частин, розділів (у разі необхідності – підрозділів, пунктів і підпунктів) і сторінки, на яких вони розміщені. Назви розділів не повинні повторювати назву роботи, а назви підрозділів – збігатися з назвами розділів.

Якщо в роботі використовуються скорочення, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Список умовних скорочень друкують у дві колонки: ліворуч за абеткою наводять використані скорочення, праворуч – їх пояснення.

У вступі до курсової роботи необхідно обґрунтувати актуальність вибраної теми дослідження, її наукову та практичну значущість, мету та завдання наукового пошуку, методологію дослідження; охарактеризувати основні джерела. Вступ повинен містити короткий аналіз стану розробки вибраної проблеми, характеристику нормативно-правової бази, на основі якої проводиться дослідження, та чітке визначення об'єкта і предмета дослідження.

У основній частині може викладатися наукова апробація досліджуваного питання (статті, тези доповідей на студентських наукових конференціях).

Текст курсової роботи ЗВО викладає самостійно згідно з планом, не дозволяється дослівне переписування економічної літератури та нормативно-правових актів.

В основній частині курсової роботи необхідно описати дослідження з виокремленням того нового, що ЗВО вносить до розробки вибраної теми. Висновки, судження ЗВО повинні бути обґрунтовані. При викладі різних точок зору зі спірних питань необхідно висловити й обґрунтувати свою точку зору.

Розкриваючи тему, необхідно аналізувати відповідні нормативні положення законодавчих актів та викладений матеріал в економічній літературі.

Для ілюстрації теоретичних положень у курсовій роботі необхідно використовувати приклади з практики господарюючих суб'єктів, що оприлюднюються у відповідних виданнях, а також у фінансовій, статистичній та податковій звітності.

Перший розділ курсової роботи має реферативний характер. Кожний розділ курсової роботи передбачає висвітлення питання, зазначеного у назві розділу і формулювання коротких висновків.

У першому розділі курсової роботи дається історіографічний огляд теми роботи і теоретичне обґрунтування досліджуваного питання, також необхідно викласти результати самостійного вивчення теми з використанням літературних джерел, з аналізом текстів нормативно-правових актів, а також відповідних нормативів з планування. За результатами дослідження бажано запропонувати рекомендації щодо використання здобутих знань у практиці господарюючих суб'єктів або внесення змін до чинного законодавства.

У другому розділі особлива увага приділяється результатам практичної діяльності суб'єктів господарювання.

У висновках необхідно наголосити на якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання. Висновки є узагальненими рекомендаціями і пропозиціями законодавчого, наукового, практичного характеру. На них має базуватися доповідь під час захисту курсової роботи.

У списку використаних джерел наводяться нормативні акти, наукова та навчальна економічна література, що була використана в курсовій роботі і на яку є посилання у тексті роботи.

Обов'язковою складовою курсової роботи є додатки. Це можуть бути форми фінансової звітності, схеми, рисунки, фотографії, діаграми, зразки документів, анкети, виписки з нормативних документів тощо.

Рекомендується наступний зміст курсової роботи.

Теоретичний розділ – в даному розділі розкривається теоретичний аспект теми курсової роботи, складається з обов'язкових чотирьох підпунктів які наведені нижче у відповідності до кожної теми. За необхідності, ЗВО може розширити кількість підпунктів але дане корегування має обов'язково бути погодженим з керівником курсової роботи. Зміст повинен відповідати направленості теми, підпорядковуватись основній меті та завданням, бути органічно взаємопов'язаним.

Практична частина – розкривається в двох аспектах:

- в першому – визначається організаційна та економічна характеристика суб'єкта господарювання: власник; майно; управління; об'єкти господарювання; покупці та постачальники;

- в другому – здійснюється аналіз основних економічних показників досліджуваного підприємства за відповідними аналітичними таблицями та формується висновок про його фінансовий стан (рекомендований перелік показників містяться в Додатку Б);

2 ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати чітку структуру, що визначається її планом і змістом. Вона складається з титульної сторінки (додаток А), змісту, переліку умовних позначень (за необхідності), вступу, основної частини, коротких висновків з пропозиціями, списку використаної літератури (щонайменше 20 джерел) і додатків.

Курсова робота починається з титульної сторінки, за нею наводиться зміст роботи. У змісті вказують назви структурних частин, розділів (у разі необхідності – підрозділів, пунктів і підпунктів) і сторінки, на яких вони розміщені. Назви розділів не повинні повторювати назву роботи, а назви підрозділів – збігатися з назвами розділів.

Якщо в роботі використовуються скорочення, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Список умовних скорочень друкують у дві колонки: ліворуч за абеткою наводять використані скорочення, праворуч – їх пояснення.

Текст курсової роботи ЗВО викладає самостійно згідно з планом, не дозволяється дослівне переписування економічної літератури та нормативно-правових актів.

В основній частині курсової роботи необхідно описати дослідження з виокремленням того нового, що ЗВО вносить до розробки вибраної теми. Висновки, судження ЗВО повинні бути обґрунтовані. При викладі різних точок зору зі спірних питань необхідно висловити й обґрунтувати свою точку зору.

Розкриваючи тему, необхідно аналізувати відповідні нормативні положення законодавчих актів та викладений матеріал в економічній літературі.

Для ілюстрації теоретичних положень у курсовій роботі необхідно використовувати приклади з практики господарюючих суб'єктів, що

оприлюднюються у відповідних виданнях, а також у фінансовій, статистичній та податковій звітності.

Зразок оформлення сторінки роботи

<p>↑↓ 20 мм</p> <p>Розділ 1. Планування і контроль фонду основної оплати праці на підприємстві</p> <p>←→ 20 мм</p> <p>↑↓ 15 мм</p> <p>1.1. Організаційні основи та показники планування і контролю основної оплати праці на підприємстві</p> <p>←→ 10 мм</p> <p>Розглядаючи питання планування фонду основної оплати праці на підприємстві слід зазначити, що ...</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>Отже, питання планування фонду основної оплати праці на підприємстві в Україні є одним з ...</p> <p>↑↓ 20 мм</p>	<p>←→ 1,5 мм</p>
--	------------------

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово “Таблиця” починають з великою літери. Назву не підкреслюють. Таблиці слід оформляти з використанням табличного редактора MS Word та подавати в тексті після першого посилання на таблицю із зазначенням її номеру та назви. Таблиці подавати по ширині аркушу, в книжковій орієнтації. При переносі таблиці на іншу сторінку, зазначається «Продовження таблиці N» при цьому шапка таблиці дублюється. Забороняється дублювання інформації у табличній формі та на рисунках.

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер) __
 Назва таблиці

Головка

Рядки

Заголовки граф

Підзаголовки граф

Боковик (заголовки рядків)

Графи (колонки)

Формули подавати за допомогою сервісу редактора Microsoft Word «Формула». Необхідно подавати визначення (дефініцію) величин або скорочень, які вперше вживаються у тексті, а далі користуватися відповідним терміном. Формули нумеруються з правого боку по краю сторінки. Символи опису формул після слова «де – » надаються ідентично з символами у формулі за допомогою сервісу редактора Microsoft Word «Формула».

Обов'язковою складовою курсової роботи є додатки. Це можуть бути форми фінансової звітності, схеми, рисунки, фотографії, діаграми, зразки документів, анкети, виписки з нормативних документів тощо.

У висновках необхідно наголосити на якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання. Висновки є узагальненими рекомендаціями і пропозиціями законодавчого, наукового, практичного характеру. На них має базуватися доповідь під час захисту курсової роботи.

Список використаної літератури потрібно наводити наприкінці. Посилання на літературні джерела нумерують послідовно у порядку їх цитування у тексті. Неприпустимим є посилання на неопубліковані та незавершені роботи. Допустимо посилання на книги (монографії, окремі глави тощо), статті з наукових періодичних видань, матеріали конференцій, патенти та авторські свідоцтва, автореферати дисертацій, електронні ресурси. Назви статей, монографій, збірників, праць, тез доповідей, авторефератів дисертацій та препринтів потрібно вказувати повністю. Для статей обов'язково наводити прізвища всіх співавторів (якщо авторів від одного до семи; якщо від восьми і більше авторів – перелічують перші шість авторів, ставлять три крапки (...) і вказують останнього автора), назву видання, рік, том, номер, початкову та кінцеву сторінки; для монографій – місце видання (вказувати повну назву міста), рік видання, загальну кількість сторінок.

Список використаної літератури – джерела мовою оригіналу, оформлені відповідно до українського стандарту бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016).

Приклади оформлення посилань на літературні джерела

Законодавчі акти:

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 N 922-VIII // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 17.07.2018).

2. Державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 N 435 // База даних Законодавство України / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2018-%D0%BF> (дата звернення: 15.10.2018).

3. Directive 2008/96/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on road infrastructure safety management (Директива 2008/96/ЄС

від 19 листопада 2008 року «Про управління безпекою дорожньої інфраструктури») // База даних законодавство Європейського союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0096> (дата звернення: 15.10.2018).

Нормативні документи:

1. ДБН В.2.3-6:2009 Споруди транспорту. Мости та труби. Обстеження і випробування. Київ, 2009. 48 с. (Інформація та документація)
2. ДСТУ 2587:2010 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні вимоги. Методи контролювання. Правила застосування. Київ, 2011. 59 с. (Інформація та документація).

Статті в журналах:

1. Бондар Т.В., Нагребельна Л.П., Кононенко А.О., Беленчук О.В., Ольхова М.Ю., Петрашенко О.П. Рейтинг мережі доріг державного значення за даними аварійності 2017 року. *Дорогі і мости*. Київ, 2017. Вип. 17. С. 89–96.
2. Гамеляк І.П., Бернадський І.І., Дмитренко Л.А., Шатило Т.В. Визначення теплостійкості та термостійкості геограток при армуванні асфальтобетонних покриттів. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*. Київ, 2014. Вип. 91. С. 41–51.

Книги:

1. Мозговий В.В., Дорошенко Ю.М., Онищенко А.М., Кузьмінець М.П., Смолянець В.В., Заїченко В.В. Будівельне матеріалознавство в дорожньому будівництві: навч. посіб. Київ, 2014. 415 с.

Матеріали конференцій:

1. Богдан Т.Р. Фізика імпульсних разрядов в конденсированих средах. Матеріали XVI Международной научной конференции (19-22 авг. 2013, г. Николаев). Николаев, 2013. С. 25–35.

Патенти:

1. Патент України № 25742. Соколова Д.О., Берестяна А.М. Люмінесцентний матеріал.

Авторські свідоцтва:

1. А. с. 1810306 СССР, МКИ5 С 02 F 1/469. Способ деминерализации водных расворов / В.Д. Гребенюк, Н.П. Стрижак, В.В. Гончарук, А.О. Самсонитодоров, А.В. Гречко. № 4934753; заявл. 08.05.91; опубл. 23.04.93, Бюл. № 15.

Дисертації та автореферати дисертацій:

1. Аксьонов С.Ю. Метод розрахунку довговічності асфальтобетонного покриття на металевих транспортних спорудах: автореф. дис. ... канд. техн. наук. Київ, 2016. 20 с.

Електронні ресурси віддаленого доступу:

1. Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.

При написанні курсової роботи ЗВО повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати, що наводяться в роботі, на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання. Такі посилання дають змогу

відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання. Посилання на джерела в тексті дослідження слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, —... у працях [1-7]... Коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Наприклад: Цитата в тексті: —... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передавання інформації [6, с. 29]. *Відповідний опис у переліку посилань:* 6. *Дороніна М.С.* Культура спілкування ділових людей: Навч. посіб. - К.: КМ Academia, 2003. -192 с. Рекомендується в основному тексті або у заключних абзацах розділів давати посилання на особисті наукові праці слухача. На всі таблиці необхідно посилатися в тексті, при цьому слово —таблиця в тексті пишуть скорочено, наприклад: —...у табл. 1.2. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово —дивись, наприклад: —див. табл. 1.2. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати береться в лапки та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз —так званий;

б) пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками;

в) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

г) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

д) коли ЗВО, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. -І.О.), (підкреслено мною. -І.О.), (розбивка моя. -І.О.).

3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота до захисту не допускається, якщо:

- порушується Наказ ректора від 12.06.2017р. № 83 щодо Положення про академічну доброчесність ЗВО та науково-педагогічних працівників Чернігівського національного технологічного університету».

«7.3 Перевірка на плагіат проводиться за допомогою спеціалізованих програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. Відсоток унікальності твору для відповідної галузі знань (спеціальності) та виду твору визначається внутрішніми нормативними документами Університету (наприклад, протоколом засідання кафедри). При цьому може використовуватись така орієнтовна шкала унікальності твору (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Шкала унікальності твору

Відсоток унікальності	Рекомендації
80-100 %	висока унікальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування
70-79 %	середня унікальність, робота потребує доопрацювання в частині коректності та повноти цитувань, та буде направлена на повторну перевірку без санкцій
51-69 %	низька унікальність, робота потребує суттєвого доопрацювання та буде направлена на повторну перевірку без санкцій
50 % і нижче	низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду (за винятком випадків, коли такий обсяг запозичень є необхідним та обґрунтованим науковим керівником здобувача освіти у письмовій формі)

- робота не відповідає вимогам означених методичних рекомендацій;
- робота написана на тему, яка не своєчасно була погоджена науковим керівником або варіант обраний неправильно;
- робота виконана не самостійно;
- структура роботи не відповідає методичним вимогам;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота недбало оформлена.

До захисту курсової роботи ЗВО допускається після оформлення роботи відповідно до встановлених вимог. Тези доповіді ЗВО готує заздалегідь. Доповідь повинна бути змістовною і тривати до 3-5 хвилин.

У доповіді необхідно:

- назвати тему курсової роботи, показати її актуальність та значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- стисло розкрити зміст структури роботи;
- доповісти про результати роботи, зроблені висновки і внесені пропозиції.

Після доповіді ЗВО відповідає на запитання викладача. Під час захисту оцінюються: якість виконаної ЗВО курсової роботи, рівень знань та набутих навичок щодо висвітленої теми, вміння аналізувати практичну діяльність організацій, логічно і аргументовано викладати думки, відповідати на запитання, обґрунтовувати власну точку зору.

При оцінюванні курсової роботи враховується теоретична і практична цінність роботи, послідовність викладу матеріалу, оформлення, змістовність доповіді і відповідей на запитання під час захисту курсової роботи.

ЗВО – автор курсової роботи. До захисту не допускається робота, якщо вона не носить самостійного характеру, а списана з літературних джерел, нормативних актів; основні питання теми роботи не розкриті, викладені схематично, фрагментарно; у роботі є хибні положення, науковий апарат оформлений неграмотно; робота має неохайний вигляд.

У випадку незадовільної оцінки курсову роботу необхідно доопрацювати або виконати нову за іншою темою. Курсові роботи розміщуються у системі Moodle.

Критерії оцінювання курсової роботи

оцінка „відмінно” - курсова робота є бездоганною за змістом і оформленням; доповідь на захисті є логічною, змістовною, проголошена вільно і переконливо, зі знанням всіх аспектів теми; відповіді правильні; робота повністю відповідає встановленим вимогам; відгуки та рецензії позитивні;

оцінка „добре” – тема роботи практично розкрита, але мають місце недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині дещо поверхово проаналізовані літературні джерела; недостатньо використані інформаційні матеріали; є окремі зауваження рецензента, але в цілому відгук наукового керівника позитивний; доповідь логічна, викладена вільно, відповіді на запитання - правильні; робота оформлена згідно з вимогами;

оцінка „задовільно” – тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета дослідження; суттєво обмежений аналіз наукової полеміки з означеної проблеми; в аналітичній частині є надлишок елементів описовості; добір інформаційних матеріалів (таблиці, схеми, графіки) не завжди обґрунтований; рекомендації і пропозиції завершального розділу обґрунтовано непереконливо; не всі відповіді на запитання правильні чи недостатньо повні; є зауваження щодо оформлення роботи;

оцінка „незадовільно” – сформульована мета дослідження не розкрита у роботі; відсутній логічний зв'язок між розділами; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз зроблено поверхово, переважає описовість; відсутній докладний аналіз проблем дослідження; відсутні особисті висновки та пропозиції автора; робота не відповідає освітній програмі; є суттєві недоліки в оформленні роботи; ілюстрації до захисту

відсутні; доповідь прочитана за текстом, відповіді на запитання неточні і неповні.

Узагальнені критерії оцінювання за шкалою ESTC наведені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Узагальнені критерії оцінювання за шкалою ESTC

<i>Критерії оцінювання роботи</i>	<i>Рейтинговий бал</i>	<i>Оцінка за шкалою ЄКТС</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті і завданням; • робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; • роботу захищено на «відмінно». 	90-100	A	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання виконані, мети досягнуто; • робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; • роботу захищено на «добре». 	82-89	B	добре
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання у цілому виконані, мети досягнуто; • в оформленні роботи є незначні недоліки, зокрема мовні; • роботу захищено на «добре». 	75-81	C	
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано частково, що позначалося на повноті досягнення мети; • недостатня кількість бібліографічних джерел; • в оформленні роботи є недоліки, мовні помилки; • роботу захищено на «задовільно». 	66-74	D	задовільно
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано в основному самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано не повністю, мети досягнуто лише частково; • недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • в оформленні роботи є недоліки, мовні помилки, істотні порушення вимог до наукового стилю; • роботу захищено на «задовільно». 	60-65	E	

<ul style="list-style-type: none"> • Роботу списано або зміст не розкрито, студент не вміє користуватися науковим апаратом; • недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • роботу виконано без дотримання формальних вимог, велика кількість мовних помилок; • роботу захищено на «незадовільно». 	0-59	F	незадовільно
--	------	---	--------------

Деталізовані критерії оцінювання

При оцінюванні захисту курсової роботи беруться до уваги такі фактори:

- якість курсової роботи в цілому (її творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення курсової роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);
- рівень виступу студента (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення).

За результатами захисту курсової роботи виставляється оцінка відповідно до нижченаведених критеріїв (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Деталізовані критерії оцінювання

Критерії оцінки курсової роботи	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
<ul style="list-style-type: none"> • робота написана самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті та завданням; • правильно визначено і оформлено науковий апарат дослідження; • зроблено глибокий і всебічний аналіз наукових джерел; • авторські висновки зроблено на високому рівні узагальнення; • якісно підготовлені практичні рекомендації; • робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; • робота подана на кафедру вчасно; • захист роботи відбувся на 	відмінно	A 100 балів

«відмінно».		
<ul style="list-style-type: none"> • робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані і мета досягнута; • правильно визначено і оформлено науковий апарат дослідження; • зроблено глибокий аналіз наукових джерел; • авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; • якісно підготовлені практичні рекомендації; • робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; • робота подана на кафедру вчасно; • захист роботи відбувся на «добре». 	добре	В 89 балів
<ul style="list-style-type: none"> • робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані і мета досягнута; • правильно визначено і оформлено науковий апарат дослідження; • зроблено глибокий аналіз наукових джерел; • авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; • в оформленні роботи є окремі недоліки, у тому числі мовні; • частина практичних рекомендацій має абстрактний характер; • робота подана на кафедру вчасно; • захист роботи відбувся на «добре». 	добре	С 81 бал
<ul style="list-style-type: none"> • робота написана самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети; • аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; • авторські висновки зроблено на недостатньо високому рівні узагальнення; • представлені лише абстрактні рекомендації; • в оформленні роботи є недоліки; 	задовільно	D 74 бали

недостатня кількість бібліографічних джерел; є мовні помилки; <ul style="list-style-type: none"> захист роботи відбувся на «задовільно». 		
<ul style="list-style-type: none"> робота написана в основному самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані не повністю, що позначилося на повноті досягнення мети; аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; застаріла і недостатня бібліографія; авторські висновки зроблено на невисокому рівні узагальнення; представлені лише абстрактні рекомендації або не відповідають змісту; в оформленні роботи є недоліки; суттєві порушення мовного режиму; захист роботи відбувся на «задовільно». 	задовільно	Е 65 балів
<ul style="list-style-type: none"> робота списана або зміст не розкритий; студент не вміє користуватися науковим апаратом; робота оформлена без дотримання вимог; велика кількість мовних помилок; робота подана на кафедру після встановленого терміну; захист роботи відбувся на «незадовільно». 	незадовільно	Ф 0 балів

Типові помилки, які допускають ЗВО при написанні та оформленні курсової роботи

Рекомендуємо звернути увагу на типові помилки, що трапляються в написанні та оформленні курсової роботи з метою їх уникнення:

1. Зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи чи параграфи) не відображають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта та предмета дослідження.

4. Автор не проявив самостійності, робота є компіляцією або навіть плагіатом.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової наукової літератури за останні 5-10 років з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з означеної теми роботи має форму анотованого списку і не відображає рівня досліджуваності проблеми.

7. Не розкрито зміст та організацію особистого експериментального дослідження (його суть, тривалість, місце виконання кількість обстежуваних, їх характеристики), поверхово висвітлено стан практичної соціальної роботи.

8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження або висновки не відповідають поставленим завданням.

9. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких використано матеріал.

10. Бібліографічний опис джерел у списку посилань наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.

11. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.

12. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

4. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ РОБОТИ

4.1 ТЕОРЕТИЧНИЙ РОЗДІЛ

Орієнтовані теми теоретичного розділу курсових робіт

Тема 1. Планування і контроль обсягів валової продукції підприємства

- 1.1. Економічний зміст валової продукції підприємства.
- 1.2. Обґрунтування обсягів валової продукції виробничими ресурсами, структурою господарювання та метою підприємницької діяльності.
- 1.3. Планування обсягів валової продукції підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу обсягів господарської діяльності за звітними періодами, видами діяльності та структурними підрозділами підприємства.

Тема 2. Планування і контроль обсягів товарної продукції підприємства

- 1.1. Економічний зміст товарної продукції підприємства.
- 1.2. Обґрунтування товарної продукції обсягами валової продукції.
- 1.3. Планування обсягів товарної продукції підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу обсягів товарної продукції за звітними періодами, видами діяльності та структурними підрозділами підприємства.

Тема 3. Планування і контроль обсягів чистого доходу підприємства

- 1.1. Економічний зміст доходу та чистого доходу підприємства.
- 1.2. Обґрунтування чистого доходу обсягами товарної продукції.
- 1.3. Планування обсягів чистого доходу підприємства.

1.4. Контроль розподілу обсягів чистого доходу за звітними періодами та видами діяльності підприємства.

Тема 4. Планування і контроль собівартості реалізованої продукції підприємства

- 1.1. Економічний зміст собівартості реалізованої продукції підприємства.
- 1.2. Методи оцінки реалізованої продукції (робіт, послуг).
- 1.3. Планування собівартості реалізованої продукції підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу собівартості реалізованої продукції за звітними періодами та видами діяльності підприємства.

Тема 5. Планування і контроль валового прибутку підприємства

- 1.1. Економічний зміст валового прибутку підприємства.
- 1.2. Обґрунтування валового прибутку чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції.
- 1.3. Планування валового прибутку підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу валового прибутку за звітними періодами та видами діяльності підприємства.

Тема 6. Планування і контроль прибутку від операційної діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст прибутку від операційної діяльності підприємства.
- 1.2. Обґрунтування прибутку від операційної діяльності обсягами та структурою операційної діяльності підприємства.
- 1.3. Планування прибутку від операційної діяльності підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу прибутку від операційної діяльності за звітними періодами та видами діяльності підприємства.

Тема 7. Планування і контроль чистого прибутку підприємства

- 1.1. Економічний зміст чистого прибутку підприємства.
- 1.2. Обґрунтування чистого прибутку обсягами та структурою господарської діяльності підприємства.
- 1.3. Планування чистого прибутку підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу чистого прибутку за звітними періодами та видами діяльності підприємства.

Тема 8. Планування і контроль прибутку від фінансової діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст прибутку від фінансової діяльності підприємства.
- 1.2. Обґрунтування прибутку від фінансової діяльності обсягами та структурою фінансової діяльності підприємства.
- 1.3. Планування прибутку від фінансової діяльності підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу прибутку від фінансової діяльності за звітними періодами та видами фінансової діяльності підприємства.

Тема 9. Планування і контроль прибутку від інвестиційної діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст прибутку від інвестиційної діяльності підприємства.
- 1.2. Обґрунтування прибутку від інвестиційної діяльності обсягами та структурою інвестиційної діяльності підприємства.
- 1.3. Планування прибутку від інвестиційної діяльності підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу прибутку від інвестиційної діяльності за звітними періодами та видами інвестиційної діяльності підприємства.

Тема 10. Планування і контроль інвестиційної діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст інвестиційної діяльності підприємства.
- 1.2. Обґрунтування інвестицій підприємства обсягами та структурою господарської діяльності.
- 1.3. Планування і контроль інвестиційної діяльності підприємства.
- 1.4. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності.

Тема 11. Планування і контроль інноваційної діяльності підприємства

- 1.1. Економічний зміст інноваційної діяльності підприємства.
- 1.2. Обґрунтування інноваційної діяльності підприємства обсягами та структурою господарської діяльності.
- 1.3. Планування і контроль інноваційної діяльності підприємства.
- 1.4. Оцінка ефективності інноваційної діяльності.

Тема 12. Планування і контроль обсягів господарської діяльності структурних підрозділів підприємства

- 1.1. Поняття та економічна класифікація структурних підрозділів підприємства.
- 1.2. Обґрунтування обсягів господарської діяльності структурних підрозділів підприємства виробничими ресурсами.
- 1.3. Планування обсягів господарської діяльності структурних підрозділів підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу обсягів господарської діяльності за звітними періодами та асортиментом продукції.

Тема 13. Планування і контроль витрат структурного підрозділу підприємства

- 1.1. Поняття та економічна класифікація структурних підрозділів підприємства.
- 1.2. Обґрунтування витрат структурного підрозділу підприємства обсягами господарської діяльності.
- 1.3. Планування витрат структурного підрозділу підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу витрат за звітними періодами та асортиментом продукції.

Тема 14. Планування і контроль доходу структурного підрозділу

підприємства при господарюванні на умовах нормування витрат

1.1. Поняття та економічна класифікація структурних підрозділів підприємства.

1.2. Обґрунтування доходу структурного підрозділу підприємства обсягами та структурою господарювання.

1.3. Планування доходу структурного підрозділу підприємства.

1.4. Контроль розподілу доходу структурного підрозділу за джерелами його використання.

Тема 15. Планування і контроль потреби структурного підрозділу підприємства у виробничих запасах

1.1. Економічний зміст виробничих запасів та їх оцінка.

1.2. Обґрунтування потреби у виробничих запасах обсягами та структурою господарської діяльності.

1.3. Планування потреби у виробничих запасах структурного підрозділу підприємства.

1.4. Контроль розподілу потреби у виробничих запасах за звітними періодами та асортиментом продукції.

Тема 16. Планування і контроль потреби структурного підрозділу підприємства в основних засобах

1.1. Економічний зміст основних засобів та їх оцінка.

1.2. Обґрунтування потреби в основних засобах обсягами та структурою об'єктів господарської діяльності.

1.3. Планування потреби в основних засобах структурного підрозділу підприємства.

1.4. Контроль розподілу потреби в основних засобах за звітними періодами та асортиментом продукції.

Тема 17. Планування і контроль потреби структурного підрозділу підприємства у трудових ресурсах

1.1. Характеристика трудових ресурсів структурного підрозділу.

1.2. Планування і контроль норм праці.

1.3. Планування і контроль потреби у трудових ресурсах .

1.4. Планування і контроль продуктивності праці працівників структурного підрозділу та трудомісткості виробництва.

Тема 18. Планування і контроль фонду оплати праці структурного підрозділу

1.1. Оптимізація видів, форм і систем оплати праці працівників структурного підрозділу.

1.2. Нормування праці структурного підрозділу підприємства.

1.3. Планування і контроль розцінок оплати праці.

1.4. Планування і контроль фонду оплати праці.

Тема 19. Планування і контроль потреби підприємства в основних засобах

- 1.1. Економічний зміст основних засобів.
- 1.2. Обґрунтування потреби в основних засобах обсягами та структурою об'єктів господарської діяльності.
- 1.3. Планування потреби в основних засобах.
- 1.4. Контроль розподілу потреби в основних засобах за звітними періодами, об'єктами господарської діяльності та структурними підрозділами.

Тема 20. Планування і контроль джерел фінансування капітальних вкладень підприємства

- 1.1. Економічний зміст капітальних вкладень .
- 1.2. Характеристика джерел фінансування капітальних вкладень.
- 1.3. Планування джерел фінансування капітальних вкладень підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу джерел фінансування капітальних вкладень за їх об'єктами та звітними періодами.

Тема 21. Планування і контроль потреби підприємства в активах.

- 1.1. Економічний зміст активів підприємства.
- 1.2. Оцінка активів підприємства.
- 1.3. Обґрунтування потреби в активах за їх видами та структурою.
- 1.4. Оптимізація активів підприємства.

Тема 22. Планування і контроль власного капіталу та зобов'язань підприємства

- 1.1. Економічний зміст власного капіталу та зобов'язань.
- 1.2. Принципи формування власного капіталу і зобов'язань підприємства.
- 1.3. Обґрунтування потреби джерел формування власного капіталу і зобов'язань підприємства.
- 1.4. Оптимізація структури власного капіталу і зобов'язань підприємства.

Тема 23. Планування і контроль витрат підприємства на основну оплату праці працівників

- 1.1. Економічний зміст основної оплати праці на підприємстві.
- 1.2. Планування і контроль обсягів об'єктів для нарахування основної оплати праці.
- 1.3. Планування і контроль розцінок основної оплати праці.
- 1.4. Планування і контроль фонду основної оплати праці.

Тема 24. Планування і контроль витрат підприємства на відрядження та пересувний характер робіт

- 1.1. Економічний зміст витрат підприємства на відрядження та пересувний характер робіт.

1.2. Планування і контроль обсягів об'єктів для нарахування витрат підприємства на відрядження та пересувний характер робіт.

1.3. Характеристика норм витрат на відрядження та пересувний характер робіт.

1.4. Планування і контроль витрат підприємства на відрядження та пересувний характер робіт.

Тема 25. Планування і контроль витрат підприємства на підготовку та перепідготовку кадрів

1.1. Економічний зміст витрат на підготовку та перепідготовку кадрів підприємства.

1.2. Планування і контроль обсягів об'єктів для нарахування витрат на підготовку та перепідготовку кадрів підприємства.

1.3. Характеристика витрат на підготовку та перепідготовку кадрів підприємства.

1.4. Планування і контроль витрат підприємства на підготовку та перепідготовку кадрів підприємства.

Тема 26. Планування і контроль витрат підприємства на проведення культурно-оздоровчих заходів

1.1. Економічний зміст витрат на проведення культурно-оздоровчих заходів.

1.2. Планування і контроль обсягів об'єктів для нарахування витрат на проведення культурно-оздоровчих заходів.

1.3. Характеристика витрат на проведення культурно-оздоровчих заходів.

1.4. Планування і контроль витрат підприємства на проведення культурно-оздоровчих заходів.

Тема 27. Планування і контроль потреби підприємства в основних працівниках

1.1. Характеристика трудових ресурсів підприємства.

1.2. Нормування праці основних працівників підприємства.

1.3. Планування і контроль обсягів робіт для основних працівників.

1.4. Планування і контроль потреби підприємства в основних працівниках.

Тема 28. Планування і контроль потреби підприємства в допоміжних працівниках

1.1. Характеристика трудових ресурсів підприємства.

1.2. Нормування праці допоміжних працівників підприємства.

1.3. Планування і контроль обсягів робіт для допоміжних працівників.

1.4. Планування і контроль потреби підприємства в допоміжних працівниках.

Тема 29. Планування і контроль потреби підприємства в спеціалістах

1.1. Характеристика трудових ресурсів підприємства.

1.2. Нормування праці спеціалістів підприємства.

- 1.3. Планування і контроль обсягів робіт для спеціалістів працівників.
- 1.4. Планування і контроль потреби підприємства в спеціалістах.

Тема 30. Планування і контроль амортизації основних засобів підприємства

- 1.1. Амортизаційна політика підприємства.
- 1.2. Характеристика об'єктів основних засобів.
- 1.3. Планування амортизації основних засобів.
- 1.4. Контроль розподілу амортизаційних відрахувань за об'єктами господарської діяльності, звітними періодами та структурними підрозділами підприємства.

Тема 31. Планування і контроль амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів підприємства

- 1.1. Амортизаційна політика підприємства.
- 1.2. Характеристика об'єктів малоцінних необоротних матеріальних активів.
- 1.3. Планування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів.
- 1.4. Контроль розподілу амортизаційних відрахувань за об'єктами господарської діяльності, звітними періодами та структурними підрозділами підприємства.

Тема 32. Планування і контроль загальновиробничих витрат підприємства

- 1.1. Економічний зміст загальновиробничих витрат.
- 1.2. Характеристика об'єктів загальновиробничих витрат підприємства.
- 1.3. Планування загальновиробничих витрат підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу загальновиробничих витрат за об'єктами калькуляції

Тема 33. Планування і контроль адміністративних витрат підприємства

- 1.1. Економічний зміст адміністративних витрат.
- 1.2. Характеристика об'єктів адміністративних витрат підприємства.
- 1.3. Планування адміністративних витрат підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу адміністративних витрат за звітними періодами.

Тема 34. Планування і контроль витрат на збут продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства

- 1.1. Економічний зміст витрат на збут.
- 1.2. Характеристика об'єктів витрат на збут підприємства.
- 1.3. Планування витрат на збут підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу витрат на збут за звітними періодами.

Тема 35. Планування і контроль матеріальних витрат підприємства

- 1.1. Економічний зміст матеріальних витрат.
- 1.2. Планування і контроль витрат матеріалів за натуральними показниками.

- 1.3. Планування і контроль цін на матеріальні цінності.
- 1.4. Планування і контроль матеріальних витрат підприємства.

Тема 36. Планування і контроль витрат підприємства за елементами

- 1.1. Характеристика витрат за елементами.
- 1.2. Формування матеріальних витрат.
- 1.3. Формування витрат на оплату праці та соціальні заходи.
- 1.4. Формування амортизаційних відрахувань підприємства.

Тема 37. Планування і контроль виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства

- 1.1. Економічний зміст виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).
- 1.2. Характеристика калькуляційних об'єктів підприємства.
- 1.3. Планування і контроль виробничих витрат підприємства.
- 1.4. Калькуляція виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства.

Тема 38. Планування і контроль виробничих витрат за калькуляційними статтями

- 1.1. Класифікація витрат підприємства.
- 1.2. Групування витрат за статтями калькуляції.
- 1.3. Характеристика калькуляційних статей.
- 1.4. Методика розрахунку витрат за калькуляційними статтями.

Тема 39. Планування і контроль фонду дивідендів підприємства

- 1.1. Дивідендна політика підприємства.
- 1.2. Оптимізація розподілу чистого прибутку підприємства.
- 1.3. Планування фонду дивідендів підприємства.
- 1.4. Контроль розподілу дивідендів між власниками підприємства.

Тема 40. Планування і контроль податкового навантаження на господарську діяльність підприємства

- 1.1. Економічний зміст податкового навантаження.
- 1.2. Планування і контроль об'єктів оподаткування.
- 1.3. Планування і контроль податків підприємства.
- 1.4. Методика розрахунків податкового навантаження.

Тема 41. Планування і контроль потреби підприємства в кредитах.

- 1.1. Економічний зміст кредитування підприємства.
- 1.2. Характеристика об'єктів кредитування.
- 1.3. Планування і контроль потреби підприємства в кредитах.
- 1.4. Планування і контроль витрат підприємства на обслуговування кредитів.

Тема 42. Планування і контроль продуктивності праці працівників підприємства

- 1.1. Поняття продуктивності праці.
- 1.2. Методика розрахунку середньооблікової чисельності працівників та трудомісткості господарської діяльності.
- 1.3. Методика розрахунку обсягів господарської діяльності.
- 1.4. Планування і контроль продуктивності праці.

Тема 43. Планування і контроль цін на продукцію (роботи, послуги) підприємства

- 1.1. Функції цін на продукцію (роботи, послуги) підприємства.
- 1.2. Види цін на продукцію (роботи, послуги) підприємства.
- 1.3. Методи розрахунку цін на продукцію (роботи, послуги) підприємства.
- 1.4. Планування і контроль визначення цін на продукцію (роботи, послуги) підприємства.

Тема 44. Планування і контроль витрат підприємства на поліпшення основних засобів

- 1.1. Економічний зміст витрат на поліпшення основних засобів.
- 1.2. Характеристика діяльності підприємства щодо поліпшення основних засобів.
- 1.3. Планування і контроль обсягів робіт на поліпшення основних засобів.
- 1.4. Планування і контроль витрат на поліпшення основних засобів.

4.2 ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

4.2.1 Підприємство як суб'єкт господарської діяльності та об'єкт планування і контролю

По відношенню до підприємства (установи, організації), діяльність якого Ви аналізуєте, стисло розкрийте такі елементи розробки стратегії:

1. Проаналізуйте галузь діяльності, в якій працює підприємство (стадія життєвого циклу, основні конкурентні сили, ключові фактори успіху).
2. Охарактеризуйте ринок збуту продукції (тип, межі, еластичність попиту, сегментація).
3. Сформулюйте місію діяльності підприємства (установи, організації) або її окремої сфери роботи.
4. Визначте і конкретно сформулюйте стратегічну проблему, що вимагає розв'язання.
5. По відношенню до даної проблеми визначте зовнішні можливості та загрози, сильні та слабкі сторони при її розв'язанні на підставі SWOT-аналізу ситуації.
6. Визначте не менш двох альтернатив розв'язання даної проблеми, здійсніть їх оцінку та виберіть найбільш привабливу альтернативу.
7. З урахуванням обраної альтернативи сформулюйте проблемно-орієнтовану ціль розв'язання проблеми згідно до SMART-вимог.
8. Складіть план дій з розв'язання даної проблеми.

4.2.2 Горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності

Характеристика майнового стану підприємства на базі аналізу активу балансу

Сукупність економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства та які забезпечують отримання прибутку в разі їх корисного використання складають майно підприємства або його активи.

Активи підприємства поділяють на оборотні і необоротні. *Оборотні* – грошові кошти і їх еквіваленти, які необмежені в використанні, а також інші активи, призначені для реалізації і споживання на протязі операційного циклу або на протязі 12 місяців з дати балансу. Активи, що не є оборотними, класифікують як *необоротні*. На основі складеного порівняльного аналітичного балансу (таблиця 4.2.2.1) виконати аналіз основну увагу приділяючи співвідношенню статей балансу.

Майно підприємства – це сума всіх активів, тобто сума балансу, що постійно змінюється як в динаміці, так і в структурі під впливом фінансово-господарської діяльності, відображає галузеву приналежність підприємства.

Аналіз фінансового стану безпосередньо по балансу досить важкий і часто малоєфективний, бо передбачає розрахунок великої кількості показників, що заважає дослідити головні тенденції в зміні фінансового стану підприємства. Тому в більшості випадків дослідження проводиться за допомогою порівняльного аналітичного балансу, який будується шляхом об'єднання окремих статей балансу (в залежності від потреб аналітика) і доповнюється показниками структури (таблиця 4.2.2.1).

Для наглядного відображення структури і динаміки фінансового стану підприємства можна використати стовпчикові діаграми, які будуються на основі порівняльного аналітичного балансу (рисунок 4.2.2.1). Актив балансу вміщує відомості про розміщення капіталу, що є в розпорядженні підприємства, тобто про вкладання в конкретне майно, матеріальні цінності, залишки вільних грошових коштів і т. ін. Необхідно проаналізувати за рахунок яких активів відбулося збільшення або зменшення вартості майна (рисунок. 4.2.2.1):

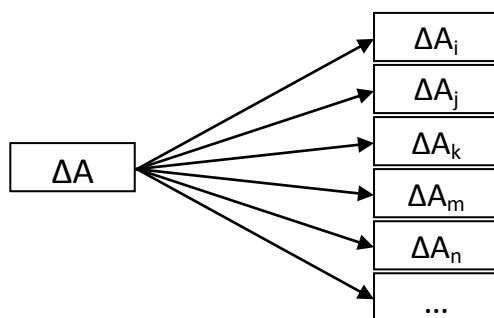

Рисунок 4.2.2.1 – Складові зміни вартості майна підприємства

Таблиця 4.2.2.1 – Схема побудови порівняльного аналітичного балансу

Найменування статей	Код строк и	На початок звітної періоду		На кінець звітної періоду		Зміни		
		Абсолютні величини	Відносні величини	Абсолютні величини	Відносні величини	В абсолютних величинах	В структурі	Темпи росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8=6-4	9
АКТИВ								
A _i		A ₀	$\frac{A_0}{B_0} * 100\%$	A ₁	$\frac{A_1}{B_1} * 100\%$	$\Delta A = A_1 - A_0$	$\left(\frac{A_1}{B_1} - \frac{A_0}{B_0} \right) * 100\%$	$\frac{A_1}{A_0} * 100\%$
...								
A _j								
Баланс (Б)		B ₀	100	B ₁	100	$\Delta B = B_1 - B_0$	0	$\frac{B_1}{B_0} * 100\%$
ПАСИВ								
П _i		П ₀	$\frac{П_0}{B_0} * 100\%$	П ₁	$\frac{П_1}{B_1} * 100\%$	$\Delta П = П_1 - П_0$	$\left(\frac{П_1}{B_1} - \frac{П_0}{B_0} \right) * 100\%$	$\frac{П_1}{П_0} * 100\%$
...								
П _j								
Баланс (Б)		B ₀	100	B ₁	100	$\Delta Б = Б_1 - Б_0$	0	$\frac{Б_1}{Б_0} * 100\%$

Аналогічно, слід проаналізувати за рахунок яких факторів відбулися зміни в пасивах підприємства (рисунок 4.2.2.2):

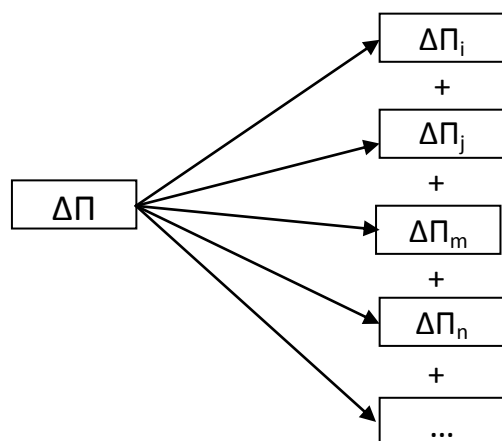

Рисунок 4.2.2.2– Складові зміни вартості джерел формування майна підприємства

Для аналізу складу та джерел формування майна підприємства необхідно застосувати матричний баланс (таблиця 4.2.2.2).

Матричний баланс – це проста форма поєднання різнорідних, але взаємопов’язаних економічних явищ. Баланс підприємства подається як матриця, рядки якої – це статті активу, графи – статті пасиву.

Етапи складання балансу:

- 1) вибір розміру матриці;
- 2) заповнення підсумкових рядків та граф (тобто периметру матриці), при цьому перевірка заповнення за допомогою клітинки “Баланс”;
- 3) послідовно, починаючи з 1-го рядка активу балансу, проводять вибір джерел фінансування майна підприємства. Джерела фінансування обирають у послідовності, яка наведена в таблиці 4.2.2.3 у межах залишку коштів.
- 4) перевірка всіх балансових підсумків по вертикалі і горизонталі матриці.

При цьому слід зазначити, чи виконуються правила фінансування підприємства (рисунок 4.2.2.3), а саме:

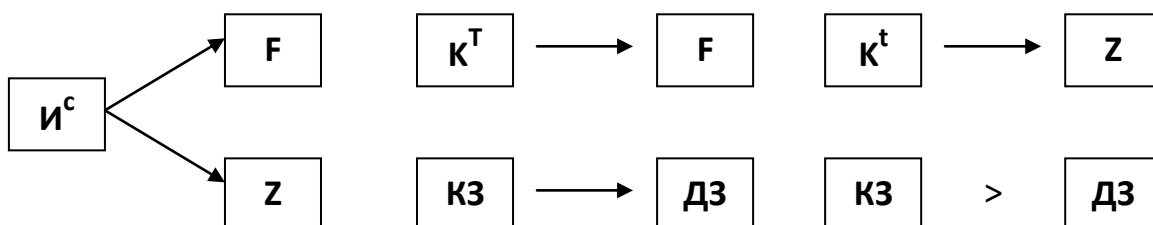

Рисунок 4.2.2.3 – Основні принципи фінансування

Таблиця 4.2.2.2 – Схема побудови матричного балансу

АКТИВИ	ПАСИВИ								АКТИВ
	Зареєстро-ваний капітал	Нерозпо-ділений прибуток	Інший власний капітал	Власний капітал ВСЬОГО	Довгостроков і зобов'язання і забезпечення	Коротко-строкові кредити	Поточні зобов'язання і забезпечення	Залучений капітал ВСЬОГО	
Необоротні активи									
Запаси									
Дебіторська заборгованість									
Поточні фінансові інвестиції									
Гроші та їх еквіваленти									
Оборотні активи									
ВСЬОГО									
ПАСИВ									БАЛАНС

Таблиця 4.2.2.3 – Послідовність вибору джерел фінансування майна підприємства

Статті активу	Статті пасиву
Необоротні активи	Довгострокові зобов'язання і забезпечення Зареєстрований капітал Прибуток
Запаси	Залишок зареєстрованого капіталу Залишок прибутку Залишок довгострокових зобов'язань і забезпечень Короткострокові кредити Поточна кредиторська заборгованість
Дебіторська заборгованість	Залишок поточної кредиторської заборгованості Залишок короткострокових кредитів
Поточні фінансові інвестиції	Залишок прибутку Залишок поточної кредиторської заборгованості
Грошові кошти	Залишок прибутку Залишок довгострокових зобов'язань Залишок короткострокових кредитів Залишок поточної кредиторської заборгованості

Дані пасиву балансу дозволяють визначити які зміни відбулися у структурі власного і позичкового капіталу та скільки залучено у оборот підприємства довгострокових і короткострокових коштів. Тобто *пасив* показує звідки взяли кошти, спрямовані на формування майна підприємства.

Необхідність у власному капіталі (1рП) обумовлена вимогами самофінансування підприємства. Статутний капітал є основою самостійності і незалежності підприємства. Проте фінансування підприємства тільки за рахунок власних коштів не завжди вигідне. Треба мати на увазі, що якщо ціни на фінансові ресурси невисокі, а підприємство може забезпечити більш високий рівень віддачі на вкладений капітал, ніж сплачує за кредитні ресурси, то, залучаючи позикові кошти, воно може підвищити рентабельність власного капіталу.

В той же час, якщо кошти підприємства в основному створені за рахунок короткострокових зобов'язань, то його фінансове положення буде нестійким, оскільки з капіталами короткострокового використання необхідна постійна оперативна робота, спрямована на залучення у оборот на нетривалий час інших капіталів і на контроль за своєчасним їх поверненням.

Для банків та інших інвесторів більш надійним є, якщо доля власного капіталу у підприємства є більш високою. Це виключає фінансовий ризик. Підприємства ж, як правило, зацікавлені у залученні позикових коштів. Адже, отримавши позикові кошти під менший відсоток, ніж економічна рентабельність підприємства, можна розширити виробництво і підвищити дохідність власного капіталу підприємства.

При виконання цього підрозділу необхідно:

1. На основі вихідної фінансової звітності побудувати порівняльний аналітичний баланс.
2. Оцінити структуру і напрямки зміни основних балансових статей активу і пасиву.
3. Побудувати діаграми активу і пасиву балансу підприємства на початок і кінець звітного періоду.
4. Провести аналіз складу та джерел формування майна підприємства на основі матричного балансу.

4.2.3 Планування потенціалу підприємства

При виконання цього підрозділу необхідно:

- проаналізувати виробничий потенціал підприємства;
- оцінити стан основних засобів на основі відносних показників;
- проаналізувати структуру оборотних коштів підприємства;
- сформулювати ключові планові результати з виокремленням позитивних і негативних аспектів, запропонувати заходи щодо поліпшення становища, що склалося на підприємстві.

Важливим елементом аналізу майна підприємства є оцінка виробничого потенціалу (таблиця 4.2.3.1). В залежності від галузевої спрямованості, питома вага виробничого потенціалу підприємства може коливатися. Але слід пам'ятати, що наближення розміру виробничого потенціалу до 100% свідчить про порушення нормального господарського обігу, а розмір, менший за 50%, може свідчити про недостатність виробничого потенціалу на підприємстві.

Таблиця 4.2.3.1 – Планування виробничого потенціалу підприємства

Показники	На початок періоду		На кінець періоду		Відхилення		Плановий показник
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Основні засоби							
Виробничі запаси							
Незавершене виробництво							
Всього виробничий потенціал							
Баланс		100		100			

Аналіз динаміки пасиву балансу, дозволяє визначити зміни, які відбулись в структурі власного і залученого капіталу, скільки залучено в оборот підприємства довгострокових і короткострокових коштів, тобто звідки взялися кошти, що були спрямовані на формування майна підприємства. В першу чергу слід визначити

кошти, які є основним джерелом формування активів (власні чи залучені) і напрямок зміни частки власного капіталу в структурі пасивів балансу за період, що аналізується.

У загальній сумі засобів, які розміщені на підприємство, як правило, велику питому вагу займають оборотні кошти. Від раціональності їх розміщення й ефективності використання у великій мірі залежить успішний результат господарської діяльності підприємства. Для того, щоб зробити висновок про зміну оборотних активів, що впливають на фінансовий стан підприємства, а також з'ясувати причини цих змін, потрібно скористатися таблицею 4.2.3.2.

Таблиця 4.2.3.2 – Планування структури оборотних коштів підприємства

Найменування статті	На початок періоду (база)		На кінець періоду (база)		На кінець періоду (звіт)		Відхилення			План
	Абс. величини	Відн. величини (частка в структурі)	Абс. величини	Відн. величини (частка в структурі)	Абс. величини	Відн. величини (частка в структурі)	Абс. величини	В структурі	Темп росту, %	
Оборотні активи (розділ II активу балансу)										
Запаси										
Дебіторська заборгованість										
Грошові кошти і їх еквіваленти										
Усього (за розділом II)										

Далі необхідно провести оцінку основних економічних показників згідно табл. 4.2.3.3-4 і розрахувати планові значення показників.

Таблиця 4.2.3.4 – Планування показників рентабельності

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення 2019 р. від 2017р. (+, -)	Плановий показник
		2017	2018	2019		
1.	Рентабельність продукції					
2.	Рентабельність господарської діяльності					
3.	Рентабельність підприємства					
4.	Рентабельність власного капіталу					
5.	Рентабельність					

	залученого капіталу					
6.	Рентабельність необоротних активів					
7.	Рентабельність оборотних активів					

Таблиця 4.2.3.3 - Основні економічні показники господарської діяльності підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2019 рік до 2017 року		Плановий показник
	2017	2018	2019	+, -	%	
1. Чистий дохід (виручка), тис. грн.						
2. Валовий прибуток, тис. грн.						
3. Операційний прибуток, тис. грн.						
4. Чистий прибуток, тис. грн.						
5. Середньооблікова чисельність працівників, чол.						
6. Середньорічна вартість тис. грн.						
-основних засобів						
·оборотних активів						
7. Фондовіддача						
8. Фондомісткість						
9. Фондоозброєність, тис. грн./люд.						
10. Коефіцієнт зносу основних засобів						
11. Коефіцієнт оборотності оборотних активів						
12. Продуктивність праці, тис. грн./чол.						
13. Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.						
14. Рентабельність господарської діяльності, %						X

В кінці роботи необхідно сформулювати висновки та пропозиції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова А.О. Економіка підприємства: навч. посібник / А.О. Азарова, Л.О. Нікіфорова. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 215 с.
2. Алопій В.В. Основи підприємництва: навч. посібник / В.В. Алопій, Н.О. Шутовська, С.А. Серета. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с.
3. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
4. Березін О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / – К.: Знання, 2009. – О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. 390 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
6. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навч. посібник / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; За ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.
7. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / О.О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.
8. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посібник / І.І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.
9. Пасічник В.Г., Акіліна О.В. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
10. Планування діяльності підприємства: навч. посібник ; за заг. ред. В. Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.
11. Планування та прогнозування в умовах ринку. – Навч. посіб./ За ред. В.Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 608 с.
12. Планування та прогнозування в умовах ринку : навч. посібн. / [під ред. д.ф.н., проф. В. Г. Воронкової]. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 608 с.
13. Планування і контроль на підприємстві : Навч. посіб. / За ред. М.О. Данилюка. – Львів: "Магнолія 2006", 2009. - 531 с.
14. Підприємницька діяльність та економіка підприємства: навч. посібник / С.Б. Довбня, Т.Б. Ігнашкіна, А.Б. Педько та ін. – Дніпро: Ліра, 2016. – 438 с.
15. Посохов І.М. Економіка підприємства (Практикум): навч. посібник / І.М. Посохов, В.Г. Дюжев, Т.О. Погорелова . – 2-ге вид., доповн. і переробл. – Х.: НТУ «ХП», 2015. – 159 с.
16. Тарасюк, Л. І. Планування діяльності підприємства [Текст]: навч. посіб. / Г. М. Тарасюк, Л. І. Швабю. – К. : Каравела, 2005. – 312 с.
17. Швайка, Л.А. Планування діяльності підприємства [Текст]: навч. посібник / Л. А. Швайка. – Львів: "Магнолія плюс", 2004. – 268 с.
18. Яковлев О. І., Устич А. О Планування діяльності підприємства: [Навч. посіб.] / Харківський ін-т управління. — Х. : Консум, 2005. — 88с.
19. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.
20. Ярошевич Н.Б. Підприємництво і менеджмент: навч. посібник / Н.Б. Ярошевич. – К.: Ліра-К, 2014. – 408 с.

Додаток А.
Зразок титульної сторінки курсової роботи

*Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра теоретичної та прикладної економіки*

Курсова робота
з дисципліни
“Планування діяльності підприємств”
на тему:
“Планування і контроль витрат на основну оплату праці працівників підприємства”

ЗВО (ки) _____ курсу _____ групи

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Чернігів 20__.

Додаток Б
Зразок змісту курсової роботи
Тема “Планування і контроль витрат на основну оплату праці працівників підприємства”

План

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Планування і контроль витрат на основну оплату праці працівників підприємства</i>	5
1.1. Економічний зміст основної оплати праці на підприємстві.....	5
1.2. Планування і контроль обсягів об’єктів для нарахування основної оплати праці.....	10
1.3. Планування розцінок основної оплати праці.....	15
1.4. Планування і контроль за використанням фонду основної оплати праці.....	20
<i>Розділ 2. ПАТ « » як суб’єкт господарської діяльності та об’єкт планування і контролю.....</i>	25
2.1. Організаційна характеристика підприємства, органів його управління, планування і контролю.....	25
2.2. Оцінка економічних показників господарської діяльності підприємства.....	30
2.3. Аналіз існуючої системи планування і контролю на підприємстві.....	40
<i>Висновки та пропозиції.....</i>	60
<i>Список використаної літератури.....</i>	63
<i>Додатки</i>	4